

Gl. Rye Skole 2022 – 75-års jubilæum

November 2022

Udgivet af: Gl. Rye Skole

Redaktion: Mia Pollmann

Forsidefoto + foto s. 11 og 17: Anders Foss

Foto s. 38: Ulrik Madsen

Layout og forsidegrafik: Anders Brønholt

Tryk: Strandbygaard Grafisk a/s

FORORD

75-års jubilæum på Rye Centralskole/Gl. Ry Skole. En mærkedag, som er værd at fejre! For 75 år siden kom et fremsynet Rye Sogneråd i mål med deres projekt om at lave en centralskole for børn i Glarbo, Emborg og Gl. Rye. Og dengang som nu var det muligt at fortsætte sin skolegang i Ry. Men først i 60'erne blev det en mulighed, som gjaldt alle børn.

Der er mange gode mennesker med i denne historiefortælling. Vi hører om den milde frk. Jensen, der har været med til at give masser af skolebørn en god skolestart og indføring i skrivning og læsning. Et andet sted betegnes Jørgen Wiehe som en revolution, da han i 50'erne kommer til med et nyt og opbyggeligt syn på børn, som havde det svært i skolen. Der er også fortællinger om den årlige eksamen, hvor præsten, skolekommissionen og forældrene kunne komme og høre, om børnene var blevet dygtige nok. Og historier om revselse i form af lussinger, udskamning, skarpe øjne og udtalelser i karakterbogen som: "Hvis ikke det bliver bedre, så holder vi op" og "Har opgivet at nå noget resultat".

Netop disse modsatrettede kræfter, som der gennem årene har været mange af, har verseret side om side – også op i 70'erne, hvor nogle af de tidligere kolleger har kunnet fortælle os mere om uenigheder i den pædagogiske linje. Men også her sejrede de kræfter, der havde fokus på udviklingen og på et mere og mere anerkendende børnesyn. Netop videreudviklingen af denne pædagogiske udviklingsrejse har Gert været vidne til igennem sit lange følgeskab med Gl. Rye Skole.

Rejsen fortsætter med endnu mere fokus på børneperspektivet, da Gl. Rye Skole i 80'erne – endnu engang ved hjælp af fremsynede borgere/forældre - får sin egen fritidsordning. Og endnu engang danner den gamle lærerbolig rammen om en vigtig udvikling for skolen. Seneste milepæl er den 11 år gamle beslutning om at lave en samdrift af byens to vigtige institutioner Børnegården Bison og Gl. Rye Skole til fordel for kontinuitet og sammenhæng i børnenes opvækst i Gl. Rye og med fokus på "at deres udvikling og trivsel får de bedste forudsætninger for at blive tilgodeset". Børnene i fokus er en bevægelse, der fortsætter på Gl. Rye Skole.

Tillykke til alle, der har haft noget for med den prægtige skole i Gl. Rye. Og god læselyst i de mange historier i vores jubilæumsskrift.

*Pia Haunstrup Jensen
Skoleleder, Gl. Rye Skole*

JEG KAN HUSKE - FRA GL. RYE SKOLE I HALVFEMSERNE

Af Anna Klahn

Jeg kan huske Lars, der sidder foran klassen med sin guitar. Han er en mand, men han har en guldørering. Det har jeg aldrig set før. Det er første dag i min nye første klasse på Gl. Rye skole i starten af 1997. Han spiller den med de "Eller også er det lyv", og jeg ser forundret på børnene, der synger.

Jeg kan huske min første klasse lige oppe på gangen fra aulaen. Det samme rum, hvor min søn, Eik, nu går i anden klasse. Jeg kan huske de store hvide porcelænsvaske med mange vandhaner på gangen, at stå der og skylle maling af pensler. Vandet falder langt fra den høje vandhane og har næsten en klang af musik, når det rammer porcelænet. Og jeg kan huske svaler, der bevæger sig i formiddagssolen lige udenfor vinduet i klassen. De har reder under taget.

Jeg kan huske et åbent vindue og dunk af bolde mod trævæggen, der er opstillet midt i skolegården. Børnene spiller Antonius over den derude. Hvis man åbner vinduet, kan man høre dem råbe, når bolden slynges over muren: "Aaaaantonius!" Og når bolden, modsat hensigten, ikke kommer over, men rammer muren: "Kommer ikke!"

Jeg kan huske frikvartererne i skolegården. Det er før det nye bibliotek bliver bygget. Skolegården er firkantet med en lille træet trælegeplads i en sandkasse foran SFO'en.

Vi spiller enten Høvding på den optegnede bane eller Antonius over muren.

Indimellem spiller vi Hop Over mod muren bagest i gården under halvtaget. Så spiller vi lige ved siden af gårdtoiletterne med de høje tunge trædøre, som man næsten ikke kan skubbe op. Det gælder om at gribe bolden efter hende foran i køen, slynge den mod muren og - selvfølgelig - selv hoppe over.

Nogle gange lykkes det ikke, og bolden rammer rungende én af de rødmaledede stålstoer, der holder halvtaget. Så runger det nærmest i hele gården.

Jeg kan huske lærerværelset. Vi går derind, hvis nogen har slået sig, eller hvis vi vil låne telefonen for at ringe hjem og spørge, om vi må tage hjem til en anden. Der er et brus af stemmer og latter. De ser glade ud derinde, der er kaffeduft og masser af røg. Den hemmelige lærerverden. Vi børn har alligevel styr på lærernes rygevaner. Lars Andersen ryger

Dengang gangen ind til SFO var en del af skolegården.
Med de røde stålstoer.

cigaretter, mens Lars Korshøj kun ryger pibe, men det er så også kun, fordi han har været sømand. Det siger han i hvert fald.

Jeg kan huske en idrætstime med Lars Korshøj. Han er egentlig ikke vores idrætslærer. Vi er på den bageste boldbane og skal vel lave atletik. Bag skoven trækker det mørkegråt op til regn. Det blæser. Lars har grønt joggingtøj på og kæmper med at få ild i piben, mens vi løber frem og tilbage for at varme op.

Jeg kan huske, at alle timer med Birthe, som vi har til matematik, begynder med salmesang. Birthe elsker at synge med os, især Lysets Engel. Jeg kan den stadig udenad af samme grund. Hun klirrer lidt med det tynde sølvarmbånd om det tynde solbrune håndled. "Hver fugl synger med sit næb" siger hun. Og så stemmer hun i. Eller hun klirrer lidt med sølvarmbåndet oppe ved sit øre og rynker brynene. "Der er nogen, der sidder og skrasler," siger hun. "Hvor kommer al den skraslen fra?"

Jeg kan huske morgensamling i aulaen - der hvor SFO'en nu serverer eftermiddagsmad. Hele skolen er samlet siddende på gulvet. Vi synger en sang, som vises på væggen med overhead projektor. Så rejser Verner sig - han er skoleinspektøren - for der er sket noget alvorligt. Jeg kan ikke huske, hvad det er, men jeg tror, at der er blevet stjålet noget. Jeg husker mest, hvor alvorligt det er, når det er Verner, der siger det. Alle er helt stille.

Hvis man ikke kan finde ud af at opføre sig ordentligt i klassen, kan man også ende ovre ved Verner. Men først kommer man udenfor døren. Udenfor døren er lidt pinligt, men kan godt være mere sejt end pinligt. Skal man over til Verner, er det rigtig skidt, for så ringer de også til ens mor. Jeg ved ikke helt, hvad der ellers er sket ovre ved Verner, for jeg fik aldrig lejlighed til at opleve det.

Jeg kan huske sløjd med Gert. Vi er i kælderens, der lugter af træ og plastik. Jeg kan huske, hvor træt Gert ser ud, når han skal hjælpe mig med et eller andet, som jeg har arbejdet på i uendeligheder. Muligvis et fuglehus. Jeg kan bare ikke finde ud af at bruge en høvl, så det jeg laver, bliver aldrig jævnt. Jeg prøver at gå under radaren ved at bruge lang tid på at inspicere de andres projekter.

Jeg kan huske den sidste uge op til jul, hvor der er julehygge på programmet. Hvert år er et af hyggepunkterne en filmforevisning ovre i natur og tekniklokalet. Her er der nemlig mørklægningsgardiner. Så sidder vi række efter række flere klasser samlet på de brune stole, og småfilmsapparatet knitrer lidt nede bag i lokalet. Vi ser altid noget fra Statens Filmcentral. Mere end én gang ser vi "Skønheden og Udyret" af Nils Malmros.

Jeg kan også huske forår. Først er de små sukkeræg, som Birthe har med til os til påske. Et lille farvestrålende sukkeræg til hver. De smager hæsligt, men der er alligevel noget særligt over det, at hun har slik med.

Og så solen, der kommer, og de lege, der hører med. Jeg husker bare brune ben og sokker med flæsekanter i sandaler. Når det er forår, skal vi ud og hoppe i bue. Nogle gange med et tov, nogle gange med to tove. Nogle gange går pigerne ned på lærernes parkeringsplads under de nyudsprungne kastanjer. Så kan vi være i fred med vores sjippetove. Jeg ved ikke, hvor drengene er.

Jeg kan huske at gå i bakkerne i idrætstimen og lege skovstratego. Af alle aktiviteter i idræt er det, den sjoveste. Vi braser gennem bregner og skud med hjertet helt oppe i halsen. Vi river vores ben, men lige nu er vi helt ligeglade.

Jeg kan huske, at vi vil skyde genvej ved at åbne elhegnet ind til gederne og smutte igennem.

Men da først fjederledet er åbent, er det meget strammere, end vi troede, og vi kan ikke lukke. Gedernes små brede kroppe kommer brægende gennem lyngen imod os, og selvom vi prøver at stille os i vejen, kommer flokken ud. Jeg kan huske at løbe grædende efter de bortløbne geder med en kæp.

På magisk vis, sådan føles det, lykkes vi med at få dem tilbage i indhegningen og få den lukket.

Jeg kan huske skolebussen, at den holder overfor mit hus i Glarbo. Det er middagstid, og jeg har lige fået fri fra min nye skole i Gl. Rye. Jeg er syv år. Da jeg hopper ned fra de to trin, er der stadig knasende rimfrost i græsset. Bag ved vores

hus granskovens grønne linje mod himlens klare vinterblå. Buschaufføren, der hedder Klaus, stiger ud af bussen, tager mig i hånden og følger mig over vejen. "Tak for turen" siger jeg, for det har jeg lært af de andre børn.

Da der var legeplads i den lille skolegård.

EN VICESKOLELEDER TAKKER AF

Efter næsten fyrré år på Gl. Rye Skole er det slut. Gert Lorensen har uden megen rysten på hånden styret Gl. Rye Skole gennem stormvejr, skiftende folkeskolelove, skoleinspektører/ledere og pædagogiske ideer og metoder. Han mener selv, at hans arbejde som viceskoleleder er gået ud på "at få tingene til at fungere."

Af Mia Pollmann

Vores samtale slutter, hvor Gert starter. Dengang i 1983. Med de børn, der gjorde indtryk, og som er båret med igennem et fyrré år langt arbejdsliv. For når man spørger ham, hvilke børn han tager med sig i erindringen, når der ringes ud til det helt store frikvarter, så er det de børn, han føler blev svigtet. Især fra de første år, hvor Gl. Rye Skole stod med et ben i fortiden og det andet ben søgende efter et ståsted for fremtiden.

"Nogle af de første år oplevede jeg i nogle sammenhænge børn, som slet ikke blev mødt med pædagogisk tankegang, men blev mødt af nogle lærere, som ønskede at understrege, at det var dem, der styrede og bestemte. De børn blev slet ikke mødt, og derfor var de slet ikke til at nå," husker Gert.

I dag er tilgangen en anden. På den måde bliver Gerts historie samtidig historien om Gl. Rye Skoles rejse. Fysisk og pædagogisk. Fra centralskole til samdrift. Med et børnesyn i rivende udvikling. Fra at skulle passe barnet ind i skolens

rammer til at tilpasse skolens rammer det enkelte barn. Hvilket stiller helt anderledes krav til læreren.

"Tidligere havde man den holdning, at børnene skulle indordne sig. I dag har vi en anden. Skal vi ændre noget for børnene, så er det dig, som lærer, der skal ændre på rammer og vilkår, for så kan du få flyttet børnene. Det kræver, at man selv involverer sig," forklarer Gert.

Da Gert i august 1983 landede som først idræts- og historielærer, senere også sløjdlærer, på Gl. Rye Skole, så skoleverden en del anderledes ud. Der var på ingen måde mangel på lærere. Faktisk, fortæller Gert, så endte kun tyve procent af Gerts årgang fra lærerseminariet som lærere. Resten måtte skifte til andre brancher. På skolen havnede Gert, nærmest ved et tilfælde, ret hurtigt i 'magtens centrum', så at sige. I lærerrådet, som dengang var stedet, hvor man satte retningen. Gert fik oveni købet posten som lærerrådsformand: "Man skulle have en, der

Gert siger farvel til Gl. Rye Skole og går et sabbatår i møde med absolut intet på skemaet.

var lidt harmløs,” mener han. Lærerværelset afspejlede en verden, hvor der var opbrud og nybrud i gamle systemer. Et lærerkollegie præget af dels den gamle garde, dels nye medarbejdere, som ønskede forandringer.

”Det var spændende at være med, hvor der skete noget. Hvor man satte retningen. Det havde jeg ingen forudsætning for, men det fik jeg med tiden. Det var ikke al personale, der ville lade sig lede,” fortæller Gert. Så et roligt diplomati blev vejen ind til at balancere energierne et lærerværelse, hvor både klassekamp og generationskamp ulmede under låget.

De nye lærere ville forny skolens tankegang og pædagogik, og den bølge blev Gert en del af. ”Vi gik ret hurtigt i gang med at snakke om flydende indskoling. Vi snakkede om at slå klasser og årgange sammen. At undervise på tværs. Lavede projekter i indskolingen. Vi var nye lærere, som gerne ville prøve noget nyt,” husker Gert. Mange af tiltagene fik ikke et langt liv, men arbejdet med glidende overgang til skolen var noget den daværende børnehaveklasseleder og Gert fortsat arbejdede sammen om.

”For nogle børn var det dengang svært at starte i børnehaveklasse. De kom direkte fra sandkassen og en børnehave, der dengang ikke fokuserede på at forberede børnene til overgangen til skole. Derfor var det en enorm overgang for børnene at starte i børnehaveklasse. Vi ønskede at skabe en glidende overgang, så børnene frem til anden klasse kom ind i skolen i eget tempo.”

Selvom glidende overgange og indgange til skolelivet ikke blev strukturelle dele af skolen, så blev de alligevel en del af

en tankegang. For Gl. Rye Skole var det senere grundstenen i at blive den første skole i kommunen, der indførte glidende overgange mellem børnehave og børnehaveklasse.

I 1993 blev Gert souschef på Gl. Rye Skole. En stilling uden egentlige beføjelser. Andet end ret og pligt til at ringe efter brandvæsnet i tilfælde af brand, lyder det let ironisk. Hvis daværende skoleinspektør Verner Christensen da ikke var til stede. Rollen som viceskoleleder startede i 1995, hvor lovgivningen simpelthen slog indførslen af en viceskoleleder fast. Siden har Gert ikke set sig tilbage. Vikarplan, vagtplan, planlægning af skoleåret. Kontakt til kommunen med bygninger og praktiske ting. Økonomistyring. Medarbejderne. Og så børnene. Det er det virkelige, levede liv på Nyvej 1, der altid har betydet mest for Gert. Ikke den type strategiske ledelse, som man finder i de kommunale ledelsesflader.

”Det har altid haft stor betydning for mig at have kontakt til børnene. Jeg har altid elsket at være ude i klasserne og opleve og se, hvad der trykker. Have en føling med, hvad der foregår – for at forstå det. Det har altid været mit udgangspunkt; at det skal give mening for børnene, når vi i ledelsen træffer beslutninger af økonomisk eller pædagogisk karakter. Det skal ikke bare være fine ord. Det må de bruge lidt længere oppe i systemet. Der har jeg ikke lagt min energi,” siger Gert.

Gerts fokus er delt ligeligt mellem børn og medarbejdere. For i hans version af positionen som viceskoleleder handler

Gerts første klasse i 1983. Man må selv finde Frands Fischer, som lille skoledreng på billedet.

det i høj grad om at sikre de rammer, som får lærernes arbejde til at glide. Han vil nok være ked af at blive kaldt curlingfar. Men at høvle knaster for at skabe mindst modstand i lærerens arbejdsliv, går han nok med til.

”Det, der var interessant for mig, var altid at få tingene til at fungere. Det, der gjorde, at medarbejderne syntes arbejdet gled for dem. Jeg har altid synes det var spændende, når man kunne se effekten ud til det enkelte barn. At det hjælper. Hvis noget var godt for lærerne, så skulle det også være godt for børnene. Der gør det lettere at være skolebarn. Nemmere læring. Bedre trivsel. Det var spændende at kunne skabe noget, der kunne hjælpe til det,” fortæller Gert.

Siden Gert startede på Gl. Rye Skole i 1983 til i dag, har kompetence og pædagogisk udvikling taget et tigerspring. I dag skal man som lærer vove at arbejde med sit inderste. Vove at udfordre sig selv i det komplekse spil af relationer, man som professionel fagperson indgår i.

”Da jeg startede, kiggede vi ikke særlig meget indad. Vi satte ikke os selv i spil på den måde som personer. Det handlede mere om at positionere sig i, at det er mig, der er læreren – det er mig, der styrer det her. Det gik sådan set også godt nok. Men når der var børn, det ikke gik godt for, så var den første tanke ikke, at man måske skulle ændre sin pædagogiske tilgang,” husker Gert.

Men når man i dag arbejder med den relationelle kompetence, som hele medarbejdergruppen i samdriften gør, så kommer det alle til gode. Og så er vi tilbage ved de

børn, som Gert bærer med sig i erindringen. Og, tør man sige, i sit hjerte.

”At vi lader nogle børn blive svigtet på den måde, det må bare ikke ske. De første år har i hvert fald gjort, at når nogen *bobler* et sted eller ’ikke opfører sig ordentligt’, så interesserer det mig ikke så meget, hvad eller hvor meget de har ødelagt – men hvorfor. Ingen børn gør sådan uden at have en grund til det. Ingen børn opfører sig dårligt, hvis de bliver mødt rigtigt. Alle børn *vil* gerne, men de kan være i en situation, hvor de ikke kan. Og hvor der er nogle forhindringer,” understreger Gert.

Gl. Rye Skole er netop et andet sted i dag. I kraft af de mennesker, der har varetaget opgaven med at sikre læring, trivsel og udvikling for egnens børn igennem 75 år. På hver deres måde. Vi kan takke Gert for, at det i dag ikke længere en straf at komme på kontoret. Det er et sted, hvor man kan søge hen, når man føler sig under maksimalt pres som skolebarn. Et åndehul, hvor man kan få en snak, samle sig lidt – og vende tilbage til klasseværelset.

”I dag kan de sige ’nu går jeg ned på kontoret’. Fordi de har haft brug for en pause. Hvor de selv siger ’jeg tror lige, jeg skal sidde her lidt’. Så sidder de lidt og koger lidt af. Og så kan vi snakke om, hvad der er sket. Når vi har fået snakket lidt, så går de tilbage til klassen igen,” fortæller Gert.

Jeg kan vitterlig ikke forestille mig større hæder.

Som leder har man også 37 timer ugentlig til rådighed i den danske folkeskole. Gert har aldrig talt timer. "Det handler om opgaven, og den skal løses. Kan det ikke klares inden for de timer, jeg har, så bruger vi mere tid. Det er mere værdifuldt for mig end at skulle forlade en opgave, som ikke var færdig."

FIRE GANGE FISCHER PÅ GL. RYE SKOLE

Hvad giver fire gange Fischer? Det giver usandsynligt mange anekdoter. Familien Fischer hænger uløseligt sammen med Gl. Rye og byens skole – og vice versa. Sådan har det været siden skolen blev bygget – på nær nogle ganske få år.

Af Ole Jeppesen

Foreløbig fire generationer fra Fischer-klanen har lagt to og to sammen, slidt kladdehæfter og spist madpakker på adressen Nyvej 1 i Gl. Rye. Jens Erik og Frands Fischer har i anledning af skolejubilæet velvilligt smurt både rundstykker og tungebånd og er således parate til at begive sig så langt ned ad Mindernes Allé, som hukommelsen og kaffen rækker. Jens Erik lægger ud:

”Min far hed Hans Jensen. Det med Fischer er noget, der kommer fra min mor. Men altså, min far blev ansat her på skolen i 1950, som også er mit fødeår. Der var kun syv lærere på skolen dengang. Til at begynde med boede vi ude på Emborg gamle skole, men senere flyttede vi ind i lærerboligerne, der var indrettet dér, hvor klubben nu har til huse. Far var lærer på skolen helt frem til og med 1984, så han nåede endda at arbejde sammen med Gert Lorensen. Jeg tror nok, at Far underviste i alting undtagen sang og sprogfag. Han gik meget op i idræt, formning, sløjd og biologi, han samlede på alting og fotograferede altid. Ved siden af lærergerningen var han aktiv i idrætsforeningen

og trænede også i fritiden egnens børn og unge i fodbold, håndbold, gymnastik og badminton. Han var meget optaget af børnenes ve og vel – selvom der med sikkerhed også blev langet nogle lussinger ud. Det var jo almindeligt i skolerne frem til langt oppe i 60’erne. Det skete tit, at han mødte gamle elever, som mindedes en lussing eller to fra skoletiden, men de sagde altid selv, at de havde fortjent dem. Der var en, vi kaldte Holger Jen-øre, fordi han kun havde ét øre. En dag hvor Holger lavede uro i klassen, ville Far tage ham i øret, men valgte den side, hvor øret manglede. Så grinede Holger højt, og den flade hånd fløj straks gennem luften. Jo, Far var gesvindt, men han var jo også gammel Ollerup-dreng. Man skal dog ikke tage fejl. Det var et kald for ham at være lærer, han var lykkelig for at arbejde her på skolen, han levede faktisk for det og var vældig ked af at skulle gå på pension.”

Jens Erik Fischer startede selv på Gl. Rye Skole i 1958 og var del af den sidste årgang, som fik 8. klasse med i Gl. Rye: